«Το Παιχνίδι της Σφαγής»

Τα κείμενά μου στο Φιλgood φέρουν τους τίτλους των παραστάσεων στις οποίες αναφέρονται και συνήθως δεν είμαι εγώ που βάζω τίτλους στην ηλεκτρονική εκδοχή των κειμένων μου. Σ' ό,τι αφορά την έντυπη παρουσίαση, αυτό μου επιτρέπει να μη δηλώνω, με προσποιητή αυτοπεποίθηση και πριν από την τεκμηρίωση την άποψή μου. Σ' ό,τι αφορά την ηλεκτρονική, είμαι κάθε φορά περίεργη, ποια από τις θέσεις μου θα θεωρήσει ο υπεύθυνος συντάκτης άξια να προβληθεί ως τίτλος.

Να όμως που μετά από την παράσταση της ΕΘΑΛ του έργου του Ευγένιου Ιονέσκο «Το Παιχνίδι της Σφαγής» ένας τίτλος μου έρχεται στο μυαλό: «Θεατρικό γλέντι στον καιρό της πανούκλας». Όχι με την έννοια ότι τα πρόσωπα του έργου γλεντούν για να ξορκίσουν το θάνατο που θερίζει έξω από το καταφύγιό τους, όπως σ' εκείνην από τις «Μικρές τραγωδίες» του Πούσκιν, απ' όπου εμπνεύστηκα τον τίτλο ή όπως στο «Δεκαήμερον» του Μποκάτσιο, αλλά με την έννοια του σκηνοθετικού/ υποκριτικού γλεντιού που έστησαν στη σκηνή οι συντελεστές της παράστασης.

Πιστεύω πως η σκηνοθέτιδα της παράστασης Μαρίνα Βρόντη σωστά στοιχημάτιζε σ' αυτά που αποτελούσαν σίγουρα όπλα στη φαρέτρα της. Πρώτον, στη δική της ευρηματικότητα ως σκηνοθέτιδας με υποκριτική πείρα και, θα έλεγα, υποκριτική νοοτροπία. Δεύτερον, στις απαραίτητες για το είδος της παράστασης που οραματίστηκε ικανότητες της ομάδας των ηθοποιών της, οι οποίοι διακρίνονται για την εκφραστική τους ευστοχία, τη σωματική τους ευγλωττία, τη σατιρική τους αιχμηρότητα. Όντως, οι πολλοί μικροί στόχοι που θέτει η Μαρίνα Βρόντη πετυχαίνονται, ιδιαίτερα από την ομάδα των ανδρών (Δημήτρης Αντωνίου, Νεκτάριος Θεοδώρου, Γιώργος Κυριάκου, Βασίλης Χαραλάμπους), ίσως λόγω των πιο εύφορων στιγμιότυπων στο σπονδυλωτό κείμενο του Ιονέσκο, με τις γυναίκες της παράστασης (Ειρήνη Ανδρέου, Μυρτώ Κουγιάλη, Φανή Σωκράτους) να στηρίζουν το ύφος και τον ρυθμό του όλου. Η αλυσίδα στιγμιαίων υποκριτικών επιτυχιών δημιουργούσε ένα εσωτερικό θερμό κλίμα στη σκηνή, μια επαγγελματική ομαδική χαρά, που μεταδιδόταν και στους θεατές.

Όμως λίγα λεπτά μετά από την έναρξη της παράστασης άρχισα να αναζητώ τον Μαύρο Καλόγερο που βουβός διασχίζει τις σελίδες του κειμένου του Ιονέσκο, τη μορφή που ο συγγραφέας έδωσε στο θάνατο και που αναφέρεται συνεχώς στις σκηνικές οδηγίες του. Άρχισα να αναζητώ το συγγενικό προς την «Πανούκλα» του Καμύ και προς τα «Περί τυφλότητας» και «Περί θανάτου» του Σαραμάγκου κλίμα της πνιχτικής ομίχλης του θανάτου.

Αντιλαμβάνομαι, ότι αν πέρσι στην παράσταση του Εθνικού σε σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα, δηλωνόταν: «20 ηθοποιοί, 95 χαρακτήρες, 250.000 νεκροί», στην παραγωγή της ΕΘΑΛ όλοι και πρώτη απ' όλους η σκηνοθέτιδα, μπορούν να είναι περήφανοι ότι τα κατάφεραν με 7 ηθοποιούς να παίξουν 95 χαρακτήρες, να στήσουν παράσταση με ελάχιστα μέσα και σε χρόνο ρεκόρ. Αλλά η καταπληκτική ισορροπία μεταξύ του κωμικού και του τραγικού στα έργα του Ιονέσκο, αποτέλεσμα της ικανότητάς του να περιπλέκει μεταξύ τους αυτά τα δύο στοιχεία, έτσι ώστε να μη μειωθεί η ένταση κανενός απ' αυτά, στην παράσταση της Βρόντη δεν επιτυγχάνεται, κυρίως εξαιτίας της έμπρακτης κωμικότητας που επισκιάζει τον τρόμο.

Το γραμμένο το 1970 «Το Παιχνίδι της Σφαγής» είναι έργο μεγάλης συγγραφικής ωριμότητας, όπου ο Ιονέσκο δεν βλέπει το θάνατο ως κατάληξη της ζωής, ως τέλος της διαδρομής, αλλά κοιτάζει τη ζωή από τη μεριά του θανάτου, αφαιρώντας μ' αυτή την προοπτική το νόημα από ανθρώπινους δεσμούς, θεσμούς, φιλοδοξίες, θεωρίες, ιδεολογίες, κ.ά., κ.ά. Οι κοινωνικές διαστρωματώσεις, τα διαφορετικά μορφωτικά επίπεδα, οι οικονομικές ανισότητες, οι αντίθετες πολιτικές στάσεις, ωχριούν μπροστά στην ισότητα του Τέλους.

Το έργο καταγράφει πολλαπλές εξωτερικές συμπεριφορές και εσωτερικές στάσεις ανθρώπων, κατοίκων της Πόλης που βρίσκεται υπό την πολιορκία του θανάτου. Η τραγικοκωμική σφαιρικότητα της κάλυψης του περί θανάτου θέματος συνδυάζεται με τη διαλεκτική των σχετικών συζητήσεων, όπου ο συγγραφέας αντιπαραθέτει τις απόψεις των προσώπων, είτε πρόκειται για την ωφελιμότητα των μελιτζάνων, είτε για τον ρόλο της εξουσίας εν καιρώ πανούκλας. Ακόμα και η καλύτερη, η απίστευτα θλιμμένη σκηνή της τελευταίας βόλτας του Γέρου και της Γριάς φωτίζει τη ζωή και το θάνατο με διαφορετικό τρόπο, παρότι η κατάληξη είναι... η αναμενόμενη.

Επιστρέφοντας στην παράσταση, ο Νεκτάριος Θεοδώρου και η Ειρήνη Ανδρέου ανεβαίνουν πολύ ψηλά σ' αυτή τη σκηνή. Ωραίοι ο Βασίλης Χαραλάμπους στη σκηνή του μονολόγου του Προεστού, ο Δημήτρης Αντωνίου ως κλειδαμπαρωμένος στο σπίτι του Οικοδεσπότης, ο Γιώργος Κυριάκου ως κάτοικος του Τομέα 1, πεπεισμένος ότι αυτά που συμβαίνουν δεν τον αφορούν.

Δεν ξέρω, ίσως οι συντελεστές της παράστασης είναι απλά πολύ νέοι για να νιώσουν την ομίχλη του θανάτου, για την οποία γράφει ο Ιονέσκο. Και γι' αυτό στην καλή τους παράσταση το «Παιχνίδι» υπερτερεί της «Σφαγής»;